

**AMERIŠKA
GLASBA
V MONOŠTR-
SKEM
REFEKTORIJU
STR. 3**

**ANDOVČANI
NA
SAVARIA
KARNEVALI
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 2. septembra 2010 ☼ Leto XX, št. 35

Pravi pa loški, naši pa nejnaši

Pravijo, ka se zgodovina (történelem) ponavlja. Dapa tak na gausta? Samo štiri lejta nazaj, ka sam pisala pa razmišlala o t. i. etnobiliznisu, pa zdaj pá moram. Če so pa že pá minaula štiri leta pa se pripravlamo na manjšinske volitve (kisebbségi választás).

Ka je etnobiliznis? Nika drugo nej, kak gda se lidgé, steri so nej manjšinci (Slovenci, Srbi, Hrvati, Romenarge, Nemci...) vödaajo za manjšince, napravijo manjšinske samouprave zavolo materialnoga haska. Manjšinske samouprave (önkormányzatok) od rosaga dobijo vsakšo leto kauli 600 gezero forintov. Istina, ka je tau za tiste samouprave, stere rejsan ščejo delati za svoje lidi, skurok nika nej, nej je pa malo za tisti par lidi, steri so samo nazlük napravili samoupravo. Sploj pa če vejmo, ka po vekši varašaj pa v Budimpešti njim varaš tö da podporo, pa tau nej malo. Tau pitanje etnobiliznisa se že vlečé od 1994. leta mau. Tau leto so bile prve manjšinske volitve na Vogrskom. Na začetki je v manjšinske samouprave leko kandidiro stokoli, sploj je nej bilau predpisano, ka mora biti manjšinec. Že leta 1998 se je pri ništernij manjšinaj pokazalo, ka so eni »nejnjini« ustanovili manjšinske samouprave. 2002. leta je že zavolo toga bilo precej rabuke, pravi manjšinci so vse bole glasno zahtevali,

naj parlament nika napravi, naj spremeni volilni zakon. Do toga je prišlo 2005. leta. Po te sprejetom zakoni je na manjšinski volitvaj 2006. leta leko volo pa kandidiro samo tisti, steri se je dau gorvzeti v manjšinski volilni imenik (kisebbségi választói névjegyzék). Do manjšinski volitev je prišlo samo v tisti vasnicaj pa varašaj, gde se je najmenje tresti lidi od ene manjšine dalo registrirati. Kandidirali so pa leko samo tisti, sterim je tau podpisala manjšinska organizacija, stera se je dala pri državnoj volilnoj komisiji registrirati. Dapa po volitvaj se je pokazalo, ka je tau tö nej rejšilo situacijo. Tej lidgé so

vöponücali paragrafuš manjšinskoga zakona, ka se vsakši človek sam po slobaudni vauli leko odlauči, ka je on gé, k kakšnomi narodi vcujšliši. V tau niške nejma pravico podvomiti (kétségbe vonni). Zatok so se dali gorvzeti v manjšinski volilni imenik, z mirno düšov so podpisali papir, ka gučijo gezik manjšine, če rejsan je biu tau največkrat laž, si najšli kakšno organizacijo, stera njim je podpisala kandidaturo pa napravili manjšinsko samoupravo. Ka tau rosaga dosta košta? Ka tau nji briga! Tau pa eške menje, ka pejneze vkrajzemejo od pravi samouprav. Slovenci smo, gda smo naj-

prva čüli za te loške samouprave pa etnobiliznis, mislili, ka smo mi varni, ka se nam kaj takšoga ne more zgoditi. Vej smo pa mala skupnost, skurok vsikši vsikšoga pozna. Pa sto vrab bi se v tom rosagi vödaau za Slovence, če je nej Slovenec. Vej se pa dostafart ešče tisti ne priznavajo za Slovence, o steri rejsan vejmo, ka so »naši«. Dapa nas je tö nej vökrauzila ta küga. Že na volitvaj leta 2006 so se pojavili ništerni »loški« Slovenci v Budimpešti pa v varaši Miskolc. Dapa te smo na volitvaj v Državno slovensko samoupravo ešče leko obranili, ka bi tej »nejnaši« prišli v državno samoupravo.

Letos se je zgodba začnila na nauvo. Dapa zdaj so se nej samo v Miskolci najšli loški Slovenci, liki v nikšni vesi, stera se imenuje Szalonna, tö, za stero smo ešče v življenji nej čüli, nej ka bi za tau čüli, ka tam živejo Slovenci. Gda se je s tejm vogrski radio Kossuth tö spravlo, pa nji je riporter pito, kak so oni zdaj tak nagnauk Slovenci gratali pa kak tau sploj mislijo, so oni pravli, ka naj se s tejm nika ne brigajo, oni do vse potrebne papire meli pa do vse po zakoni delati.

Tü bi zatok manjšine mogle meti nikšno možnost, priliko, ka bi tau preprečile (megakadályozzák). Po zakoni naj bi mele tö. Vej pa manjšinska organizacija njim mora podpisati, ka leko kandidirajo. Pri nas Slovencaj je tau Slovenska zveza. Baja je samo tau, ka kakoli njim Slovenska zveza ne podpisuje papire, oni si leko najdejo eno drugo organizacijo, društvo ali sklad, steri njim tau napravijo. V zakoni je pá lüknja. Vej je pa nej mujs, ka je tau slovenska organizacija, dojde, če ta organizacija ma v svojom statuti napisano, ka se spravla z vsemi trinajstimi manjšinami v rosagi, ka zastopa njine interese. Pa so nas manjšine pá lačne pa žedne prejk morja pripelali...

M. Sukič

Bogojina: XXII. Košičevi dnevi

LETOŠNJI DOGODKI POSVEČENI SLIKARJU JANEZU MEŽANU

Organizatorji Košičevih dni v Bogojini z razporejenimi prireditvami v Bukovnici, Filovcih in Strehovcih zaslužijo

pohvalo tudi letos: že dvaindvajsetič so pripravili niz različnih dogodkov, s katerimi so ali do 12. septembra še bodo popestrili kulturni in športni in še kakšen utrip v tem delu Prekmurja, v občini Moravske Toplice. Prvi dve desetletji so izdajali nekoliko skromnejše brošure s programom in nekaterimi prispevki različnih vsebin, zdaj lahko posežemo po obsežnem zborniku, pravi zakladnici pisnih in slikovnih informacij, ki jih je uredil umetnostni zgodovinar Branko Kerman. Tudi tokrat potekajo prireditve v znamenju besed Jožefa Košiča: *Čednim stoji svejt!* Druga stalnica Košičevih dni je, da so vsakokrat posvečeni pomembni osebnosti, rojeni ali ustvarjajoči v tem prostoru. Letos je to slikar Janez Mežan (1897 - 1972).

S Čednim stoji svejt! je naslovljen tudi uvodni prispevek dr. Janeza Balažica, ki podaja »kritičen pogled na trenutnost duha časa s pogledom v preteklost, ko je Prekmurje glede na arhitekturno dediščino sodilo v

srednjeevropski prostor.« V premisleku o svetovljanskem arhitektu bogojinske cerkve Jožetu Plečniku preberemo, da ni dal od sebe prvi, »niti drugi, temveč tretji genialni načrt, ki vzpostavlja bogojansko župnijsko cerkev kot edinstveno arhitekturno mojstrovino... In to v časih, ki niso bili lahki.« Zaslugo za to imata tudi Ferko Bajlec in znameniti župnik Ivan Baša. Slikarja Janeza Mežana, roje-

nega v Spodnjem Brniku pri Cerkljah, podrobno predstavlja Nina Jeza, Jože Maučec povezuje delo arhitekta Jožeta Plečnika, slikarja Janeza Mežana in profesorja Jožeta Maučeca, medtem ko je Štefan Trajbarič zapisal nekaj utrinkov iz časa, ko je Janez Mežan slikal filovsko kapelo. Teksti so ilustrirani

Janez Mežan, *Cerkev Kristusovega vnebohoda v Bogojini*, naslikana v akvarelu leta 1954

s fotografijami slikarjevih del: Križev pot v bogojanski cerkvi, Kristusov vnebohod, Detajl poslikave v filovski kapeli, Cerkev Kristusovega vnebohoda v Bogojini. Nina Jeza o slikarju, ki je v

bogojanski župniji ustvarjal skoraj desetletje, tudi zapiše: »Mežanove slike in akvareli so izpolnjeni s soncem in svetlobo, kot je bila njegova notranjost polna vedrine in življenjskega optimizma, kakor se spominja njegov dolgoletni prijatelj in profesor Ivan Kos.«

Drugi del zbornika prinaša več strokovnih prispevkov. Tu Gorazd Bence v članku pod naslovom *Peti izmed štirih* na novo odkriva pozabljenega, v Turnišču rojenega akademsko šolanega slikarja Béla Titusz Némethyja in njegov slikarski opus. Uvršča ga v skupino prvih domačih akademsko šolanih umetnikov, ki jo sestavljajo Ludvik Vrečič, Karel Jakob, Lajči Pandur in Franc Kūhar.

Mateja Huber je članek naslovlila s *Preša in prešpan* na Filovskem bregu, Križev pot opisuje Vinko Škafar, o Košičevi Odi Adamu Ivanocyju piše Franc Kuzmič in uvodoma sporoča, da se je Jožef Košič, po katerem je poimenovala gornjeseniška dvojezična osnovna šola, ukvarjal

tudi s pesništvom, kar je sicer malo znano. »Sicer pa je bil to čas, ko so se pesnjenje učili v šoli. Nekateri so pač opravili svoje šolske obveznosti in muzo obesili na klin, drugi pa so v življenju še kaj spisali.

Srečanje ministra dr. Boštjana Žekša z veleposlanikom Republike Madžarske

Dr. Boštjan Žekš

24. septembra sta se minister dr. Boštjan Žekš in državni sekretar dr. Boris Jesih srečala z veleposlanikom Republike Madžarske v Sloveniji, dr. Istvánom Szent-Iványijem. Pogovori so tekli o položaju slovenske narodne skupnosti v Porabju. Minister dr. Žekš je izpostavil vprašanje neizvajanja sklepov, sprejetih na zadnjem zasedanju mešane komisije, vprašanja medijev (krčenje slovenskih oddaj na televiziji), zaprtja vrtca v Slovenski vesi, zajamčenega zastopstva

Po doslej znanih ugotovitvah je Košič napisal dve pesmi.« Jožef Ftičar obuja spomin na TV-nadaljevanko in film po romanu Miška Kranjca Strici so mi povedali in opozarja, da avtorji niso upoštevali, kako naj uporabljajo narečje. Jože Vugrinec opisuje življenje in delo Jožefa Ftičarja ob njegovi 80-letnici. Profesor Jože Ftičar se je rodil v Gomilicah, študij slavistike je končal na ljubljanski Filozofski fakulteti. Znan je predvsem kot prevajalec filmskih, dramskih in drugih tekstov iz madžarščine na RTV Slovenija, prevedel je tudi več leposlovnih knjig, se ukvarjal s publicistiko in napisal roman v dveh delih v dólinskem narečju *Za nápšnje vedrine* (2004 in 2006). To je v narečju napisan avtobiografski roman s

v madžarskem parlamentu ter vprašanje zamenjave slovenskega duhovnika v Porabju. Veleposlanik dr. Szent-Iványi je ministru pojasnil, da do vidnejših napredkov ni prišlo zaradi novih volitev in da je pred dvema mesecema pričela z delom nova vlada, ki naj bi položaj slovenske manjšine obravnavala odgovorneje kot dosedanja vlada. Po besedah veleposlanika naj bi nova vlada čim prej izpolnila obljubo, dano v letu 2007, in pričela z graditvijo ceste med Gornjim Senikom in Verico ter poskrbela za ponovno oddajanje prispevkov oddaje Slovenski utrinki. V zadevi premestitve slovenskega duhovnika na Gornjem Seniku je veleposlanik povedal, da so z zadevo seznanjeni, da gre v tem primeru za vprašanje cerkvenih pristojnosti, da pa pristojni organi obeh cerkva iščejo skupno zadovoljivo rešitev.

perspektive otroškega gledanja na svet. Janja Bürmen se sprašuje, ali je sobivanje s sakralnimi spomeniki evropskega pomena – ponos ali breme, Jože Vugrinec opisuje Dvajset pohodov po poteh kulturne dediščine, isti avtor je napisal besedilo V spomin dvema lansko leto umrlima bogojanskima duhovnikoma – Jožefu Gutmanu in Štefanu Casarju. V zborniku je objavljenih še nekaj strokovnih prispevkov, denimo s področja vinogradništva in krajših literarnih del.

Bogat spekter prireditev XXII. Košičevih dnevov kulture bodo zaključili z razstavo likovnih del slikarja Janeza Mežana.

E. Ružič

Ameriška glasba v monoštrskem Refektoriju

Poslušalci, ki so 24. avgusta zvečer napolnili Refektorij v stavbi monoštrske občine, verjetno niso doživeli živčnega zloma, ko so zaslišali prve akorde in melodije ameriške country skladbe s pomenljivim naslovom »Nervous breakdown«. S to izvedbo se je namreč pričel celovečerni koncert mladega kitarista Saša Zvera iz Murske Sobotice, ki trenutno opravlja svoje študijske obveznosti na Berklee College of Music v Bostonu (ZDA). V Monoštru – kakor tudi na vsej turneji po Sloveniji – ga je spremljala simpatična kitaristka Ellen Angelico, diplomantka na omenjeni ustanovi.

Po uvodnih harmonijah je zbrane pozdravil ravnatelj Glasbene šole Monošter Gergely Csukly, ki je v svojem govoru izpostavil geografsko in kulturno sorodnost Monoštra in Murske Sobotice ter s tem Madžarske in Slovenije. Na območju, kjer se stikajo trije narodi, imajo vlogo posrednika prav predstavniki kulture, ki zastopajo svoje lastno izročilo in v svojo domovino prinašajo drobce tujine. Gergely Csukly je mladima umetnikoma izročil note skladb dveh madžarskih komponistov posredovalcev, *Jenőja Takácsa* in *Béle Bartóka*, in jima s tem podaril novo učno gradivo.

Na koncertu, ki ga je priredila Zveza Slovencev na Madžarskem, so se nato vrstile avtorske skladbe, izvedbe in priredbe, predvsem pesmi v anglo-ameriškem stilu. Spored je sestavljala mešanica raznih zvrsti džeza, folk glasbe, swinga, izvajalca pa sta presenetila tudi z odlično izvedbo pesmi Eleanor Rigby legendarne skupine The Beatles. Igra je bila tehnično dovršena in je zahtevala veliko koncentracijo od obeh kitaristov, ki sta tudi dokazala, da se jima niti lastnega glasu ni potrebno sramovati.

Sašo Zver nam je pripovedoval tudi o začetkih, ko je s petimi leti in pol prvič prijel kitaro. »Moj oče si je želel, da bi igral klarinet, vendar so v trgovini razprodali pihala in mi je preostala le kitara. Začel sem igrati nanjo, se

Sašo Zver in Ellen Angelico na monoštrskem nastopu

učiti in sem začutil potrebo po razvoju. V Ljubljani me je znameniti kitarist Žarko Živkovič navdušil za džez in me peljal na koncert Tommyja Emanuela. Ta me je povabil v Ameriko, kjer sem spoznal ljudi, ki so mi pomagali posneti prvo

kot na primer tonsko harmonijo, kontrapunkt ali dirigiranje. Na teh osnovah gradimo, in jih preoblikujemo za lastne želje: lahko postanemo izvajalci popa, rocka, džeza ali celo housea.«

Sašo Zver uporablja med

Del gledalcev

ploščo. Predlagali so mi, naj kandidiram na Berklee College.«

Omenjena ustanova v Bostonu je bila ustanovljena leta 1945. Ime je dobila po Laurencu Berku, ki je želel v tistih časih popularno džez glasbo nekako kodificirati, določiti njena pravila. Danes je Berklee College največja

igranjem posebno tehniko z imenom »fingerpicking«. Na palec si nadene palčnik za ubiranje strun, kar mu omogoča igranje melodije, spremljave in basovske linije hkrati. Ta stil je v Sloveniji manj znan.

Prva zgoščenka mladega prekmurskega kitarista je vsebovala predvsem priredbe

znanih slovenskih popevk (Ko boš prišla na Bled, Zemlja pleše itd.), drugi album z naslovom »Guitar Tales – Kitariske pravljice« pa je zbirka lastnih refleksivnih pesmi z angleškimi besedili. »Ploščo sem snemal v ameriškem Nashvillu, pesmi sem napisal po vrnitvi iz ZDA. Navdih sem dobil predvsem od nove dežele, novih ljudi, mnogo skladb sem posvetil svojim dobrim prijateljem. Napisal sem na primer tudi pesem o svojih občutkih med potjo iz Nashvillu v New York.«

Prav te nove pesmi je Sašo Zver predstavil tako v Monoštru kakor tudi na drugih postajah avgustovske turneje po Sloveniji. »Ne morem se izraziti pisno, da bi napisal roman in nisem sposoben narisati slike. Jaz se izražam skozi svojo glasbo. Če pa te nihče ne sliši, je zame kot če bi umrl. Zato sem poskusil pokazati čim širši publiki, kaj pravkar ustvarjam. Koncertov pa nismo priredili le v Sloveniji, temveč tudi v zamejstvu, v Italiji, Avstriji in zdaj tukaj v Porabju,« - je o vzrokih poti po Sloveniji povedal umetnik.

Turneja pa je bila odlična priložnost za mlado kitaristko Ellen Angelico, ki prej še nikoli ni zapustila Združenih držav. Po rodu je Italijanka, med potovanjem pa je bila najbolj navdušena nad prekmursko kuhinjo. S Sašom sta se spoznala na visoki šoli, kjer je študirala številne instrumente, menedžment in tudi študijsko tehniko. »S pomočjo posebnega programa sem lahko že v srednji šoli polagala izpite za visoko šolo. Tako sem imela kasneje dovolj časa, da se posvetim tudi drugim instrumentom. Najraje pa igram vsekakor kitaro, saj to počenjam najdalj časa. Kitara je kot del mojega telesa, je moj drugi glas. Na ta način se

izražam in med igranjem imam občutek, da sva z njo sami na svetu.«

Diplomantka na Berklee College je Sašo Zver spoznal pred enim letom, ko je iskal soigralce za svoj redni semestrski recital. Iskal je kontrabasista in našel Ellen, ki pa sicer igra še tudi trombon, klavir in bobne. »Spremljala me je na kontrabasu, ko pa je bilo sodelovanja konec, sem ugotovil, da je izredna kitaristka. Iz skupine sva ostala le midva in sem takoj vedel, da želim novo ploščo predstaviti skupaj z njo,« - je povedal Sašo Zver in še dodal: »Meni je najlepše, ko pridejo do mene in rečejo, kako fajn je bilo na mojem koncertu. Mislim, da s tem največ dosežem. Priznanje stroke pa je malo drugačno. Tu so stvari subjektivne, vmešava se osebni okus. Eden od mojih profesorjev mi je nekoč rekel: ne verjemi, če pišejo dobro o tebi, ker boš moral verjeti tudi takrat, ko bodo napisali slabe stvari.«

Mladi Sobočanec ima še številne načrte, glasba pa ostaja osrednji del njegovega življenja. »Dokler bom lahko delal v Ameriki, dokler bom imel delovno dovoljenje, bom pač ostal. Za mojo glasbo ni prave publike v Evropi, še manj v Sloveniji. V Ameriki je populacija veliko večja, tam se da od tega živeti. Bi pa se morda preselil na drugo stran ZDA, v Seattle, ali še na Novo Zelandijo za nekaj časa.«

Koncert obeh kitaristov je navdušil monoštrsko publiko, ki ju je z aplavzom še dvakrat poklicala nazaj na oder. Svojo hvaležnost sta glasbenika izrazila s priredbo Montijevega čardaša, škoda pa je edino, da čeprav ima Sašo Zver na svojem repertoarju mnogo slovenskih pesmi, v središču Slovenskega Porabja prav nobene nismo slišali.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Turčija ukinila vizume

Turčija je pred dnevi ukinila vizume za vstop slovenskih državljanov, in tako v teh dneh predvsem razveselila tiste Slovence, ki so se odpravili stiskati pesti za reprezentanco, ki nastopa na svetovnem prvenstvu v košarki, ki ga v teh dneh gosti omenjena država. S turškega veleposlaništva v Ljubljani so še sporočili, da odprava vizumov velja za bivanje do 90 dni. Upajo, da bo ukrep še okreplil sodelovanje med Slovenijo in Turčijo na vseh področjih, obenem pa so slovenski košarkarski reprezentanci zaželeli uspeh na prvenstvu.

Pahor obiskal Agro

Premier Borut Pahor se je na sejmu Agra v Gornji Radgoni skupaj z gospodarsko ministrico Darjo Radič in kmetijskim ministrom Dejanom Židanom udeležil skupne seje odborov DZ za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter gospodarstvo. Zbranim je zagotovil, da vlada daje pozornost tudi problemu kmetijstva ter pozval k skupnemu reševanju le-teh. Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dejan Židan je ponovil stališča vlade, da je hrana postala strateška surovina in da je ni mogoče povsem prepustiti trgu ter da sta pridelovalni in predelovalni sektor neločljivo povezana, proizvodnja brez domače surovine pa izgublja prednost. Po oceni ministrice Darje Radičeve je živilskopredelovalna industrija zelo pomembna panoga, ki je tudi dovolj zdrava. Gospodarsko ministrstvo bo sodelovalo z ukrepi, ki jih ima, pripravljati pa začneja tudi »industrijsko politiko«, kjer bodo izpostavljene ključne panoge, ki jih želi vlada v Sloveniji razviti, za katere imamo znanje in potencial, med njimi je tudi živilskopredelovalna industrija. Odbora sta na koncu sprejela sklepe, da je ključnega pomena trdna in uravnotežena povezava agroživilske verige, da mora razvoj temeljiti na znanju, da je treba spodbujati domačega kupca ter povezanost pridelovalne in predelovalne industrije, pobude za razvoj podjetij pa morajo prihajati od njih samih, saj lahko država le usmerja in pomaga pri doseganju ciljev.

Po potaj svetoga Cirila in Metoda

»Otče naš, iže esi na nebesi...« – so pred gezero dvestau lejtami molili tisti panonski Slovani, šteri so živeli na zahodnom tali gnešnje Vogrske. Tistoga ipa je eške nej ejkstra Slovincov pa ejkstra Slovakov bilau, vsi vküper so bili staro slovansko lüstvo. Vse tau tačas, ka so kauli leta 900 Vaugri med Karpate prišli pa napravili svoj rosag.

organizerala Slovenska manjšinska samouprava z vesnice. Zbrali so puni avtobus lidi pa se zrankoma rano napautili na spominsko mesto stari Slovanov.

V Zalavári je leta 2006 dala Zveza Slovencev na Madžarskem postaviti spomenik dvöma panonskima knezoma (fejedelmek), Pribini pa Kocli, šteroga je napravo slovenski

sin Kocel, šteroga sta gorpiskala slovanskiva apoštola Ciril pa Metod. Nagučala sta ga, aj naredi rabuko prauti Frankom, un pa je rejsan napravo svoj slovanski rosag. Dosegnili so tau tö, ka je Metod grato püšpek vsej Slovanov v rosagi, tak naši stari starcov tö. Meše so darüvali v starom, cerkvenom slovanskom geziki, lüstvo je tak molilo tö.

Ciril pa Metod, dva svetiva brata, šteriva sta se rodila grškomi oči pa slovanskoj materi, sta gnes patronüša Evrope tö. Njiva sta oprvin začnila pisati v slovanskoj rejči, za štero sta vönajšla takzване »glagolske« litere. Vučeniki Cirila pa so vözbrodili »cirilske litere«, štere eške gnes nücajo v ortodoksni rosagaj.

Cirila in Metoda svetimo na den 5. julija, kak slovanskiva apoštola pa sta namalana na plafon gorenjesinčarske cerkve tö. V Zalavári so njima

rine živejo v mlaki, bila pa je edna takša kamera tö, štero leko vsikši sam štima, pa na teveni gleda, ka se djenau v tistom cajti na Malom Balatoni godi. Dosta vse nutpokažejo, na priliko kak je ta krajina takša gratala, kak je gnes. Inda je nej ejkstra bila, liki en tau veukoga Blatnoga jezera. Po dobrom obödi v Keszthelyi so se prauškarge napautili v Badacsony, gde se zdigava najvejši brejg svedok (tanühegy) kauli varaša Tapolca. Če stoj dé pejški kauli bregá, te mora 11 kilomejterov titi, visiki pa je več kak 400 mejterov. Najbole je eričen zavolo toga, ka na njem fajno grauzdije rasté, s šteroga se redi trinok dobro vino. Ništerni Dolenjesinčarge so se napautili v zamanice na brejg, ka bi sprobalı dobro piti, drügi so vöponücalı spoj lejpo vrejmen, ka bi se španceralı pri vodej. Edni so tak batrivni bili, ka so se eške kaupalı tö. Malo starejši so se malo odpočinavli pa sedečki gledalı méрно vodau pa veuke-veuke šifte na njej, kak pelajo prauti varaši Fonyód na drügom bregej Blatnoga jezera.

Dolenjesinčarge pred spomenikom Cirila in Metoda

Center panonske krajine je biu blüzi Balatona, »Blatnoga jezera« pa se je eške njini varaš zvau Blatograd. V tisti cajtaj je cejla krajina bila kak

kipar (szobrász) Metod Frlic. Pribina je živo v gnešnjom slovaškom varaši Nyitra, depa so ga vöznagnalı. Odbejšo je k Frankom (šteri so bili starci

Mali šifti na »parkirišči«

edna veuka, blatna mlaka. Takšo zemlau najdemo eške gnes pri takzvanom Malom Balatoni, na mesti indašnjoga varaša Blatograd pa stogi mala vesnica Zalavár. Ranč v eto vesnico so se 21. avgusta napautili prauškarge z Dolenjoga Sinika, za štere je izlet

gnešnji Nemcov), gde je s svojim sinaum Koclom gorvzeu krščanjško vöro. Sledik so ga té Franki postavili za kneza v Spaudnjoj Panoniji na gnešnjom Vogrskom, kama je Pribina pauzvo dosta Slovanov pa dau zozidati dosta cerkve. Po njegvoj smrti je knez grato

Na badacsonyskom bregej dobro vino redijo

postavili spomenik leta 1985 s pomočjav Bolgarov. Dolenjesinčarski prauškarge so si poglednili spomenik Cirila in Metoda, te pa je bilau eške malo cajta, ka spoznajo muzej o krajini Mali Balaton. Na razstavi so leko spoznalı, kakši rejtki ftiči pa drüge stva-

Pomalek se je približavo cajt za povrnitev, prauškarge so se z žmanimi ribami pa sladkov kraplov v želaudci vsedli na avtobus. Paut do daumi je nej duga bila, vej pa go je sprejavalo koražno spejvanje.

-dm-

Andovčani na Savaria karnevali

Kak smo prišli Andovčani v Sombotel na Savaria karneval? Leko bi prajli, ka z autobusom. Če bola stalni škemo biti, te je prvica tau, ka sta nas pozvala Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel pa manjšinska samouprava v Somboteli. Dapa najbaukše je tak, če tau povejmo, ka so nas sombotelski Slovenci pozvali, s šterimi že več lejt sodelujemo. Edno leto oni pridejo k nam, drugo leto pa mi demo k njim. Lani smo je mi v Andovce na Slovenski den pozvali, letos so pa oni nam tak riktali, ka aj se te srečamo, gda je v Somboteli Savaria karneval. Leko povejmo, ka je tau spoj dobra ideja bila, zato ka med Andovčani je malo bilau tisti, šteri so že vidli tau zgodovinsko povorko (történelmi felvonulás).

Iz Andovec je autobus v ausmoj vöri štarto, naj pravočasno, na deseto vöro tapridemo. S tejm smo steli malo presenetiti (meglepni) naše sombotelske Slovence. Zaka je tau presenečenje? Zato, ka gda mi k njim demo, največkrat vsigdar malo zamidimo, spoj pa te, gda je slovenski ples.

Vsvküp tridvajsti sneni lidi se je pelalo prauto Varaša, gda gnauk samo kak če bi glaž palinke zagledno neakoma v rokej. Od tauga nej samo dja, liki drugi so tü včasim bola friški gratali. Tetica Matild so bili tista pridna ženska, šteri so glaž palinke naprejvzeli, ka je vejn, če dobro brodimo, mauž Joška nam vönatočo, nej ka bi vöpusenili na toj dugoj pauti. Ta palinka je rejsan taša bila za nas, kak če bi vrastvo k sebi vzeli. Nejsmo bili več drveni, pa vsakši je dobro volau daubo. Tak brž smo do Sombotela prišli, ranč smo nej vzeli vpamet, ka smo že tam. Dočas ka smo sparkirali, Marija Kozar nas je že tam čakala, zato ka ona se je podala za tau nej léko delo, ka de nas, Andovčane vodila po Somboteli. Gda smo na glavni trg prišli, te je že sunce redno peklo. Edni starejši so tau prajli, ka te trg je vekši kak cejla naša ves. V tejm je nika istina,

zato ka tri vöre smo odli, pa itak smo ga nej mogli kaulak zopojdti. Vejn zato, ka telko

Legionarji na sombotelskom glavnom trgi

vse je bilau za gledati, ka človek ranč nej znau, kama naj gleda. Odavali so ročna dela iz lesa, iz čonte, iz železe, pekli so vse, ka si želeu, pa če si nej pazo, si se leko zbojo, zato ka so strejlali tak kak gronska strejla. Tak smo se zmenili z Maričkov, ka samo v štrtoj vöri

Špilali smo se staro rimsko špilo

mo djeli, dočas vsakši vöstrpi, dapa nej je tak bilau. Leko ka od palinke, dapa tak smo lačni bili že v edenajstoj vöri kak vukauvdja. Marička je nam našla edno dobro restavracijo, kama je nas pozvala na obed pa na mrzlo piti. Tak dobro mi je vejn ešče pivo nikdar nej spadnilo kak zdaj tam v Somboteli. Po obedi smo se na več ekip (csapat) razdelili pa tak smo gledali pa odli po senji. Na štrto vöro smo v škanzen šli, gde smo se leko srečali z našimi sombotelskimi padaši, pa

nej samo srečali, liki vse smo si vöpogučali, ka se je z nami od tistoga mau zgaudio, ka smo

se nej vidli. Tisti, šteri so ešče nej bili v škanzeni, so si te čas leko poglednili tiste stare kuče, ka so gnauksvejta zidali lidgé na Vogrskom. Mi smo pa bili pri slovenski kuči z Gorenjoga Senika. Po večerji je nas Marička ešče zvala na edno igro med Sombotelčani pa Andov-

čani. Tau igro so se že v Rimi Rimljani (rómaiak) tö špilali, če so čas meli, pa če so nej bili v bojni. Vsakša ekipa je pet lidi mogla meti, pa tri kocke, štere so od enga do šest pikenj mele na vsakšoj strani. Te kocke je nutra trbelo ličiti v edno posaudo, gde so se kocke ta pa nazaj obračale, pa naslednje vö na sto so se obrnaule. Što več liči, tisti zmaga. Dja sem pravo že naprej, ka z nami, Andovčani naj skrb majo, ka smo mi vražji, zato ka če ovak nede šlau, te mo norili. Tašo nega,

pri tauj igri ne more noriti, je prajla Marička. Što kelko liči, telko ma. Leko povejmo, ka mi, Andovčani smo dobro špilali pa lüčali, dapa zato smo malo norili tü. Nej pri tejm, kelko smo ličili, liki te, gda so vküpprešteli pikenje. Zaman je srmačka Marička ešče kalkulator prinesla, tisti je samo tau vküpdau, ka smo mi nej gučali. Tau smo te mi nej ovadili, nej ka bi nas zagnali pa večer bi te nej vidli povorko. Dapa nika se ne sekerajte, etak pa tak bi zmagali, samo smo tau vöspobali, če se nam posreči noriti ali nej.

Večer kauli ausme vöre smo nazaj šli na trg, dapa te je že telko lidi bilau, ka smo komaj najšli tašo mesto, gde se je povorka vidla. Tam smo vidli zadnjič Maričko, zato ka smo go zgübili. Tak smo šli domau, ka smo se ji ešče ranč zahvaliti nej mogli za te lejpi den, ka smo ga tam preživeli. Vsakšoma se je spoj fejest vidlo pa smo nika nauvoga vidli. Žau je leko samo tistim, šteri so doma ostali.

Povorka se je vsakšoma spoj fejest vidla, tau si vsakši mora gnauk pogledniti, zato ka tau taprajti ne mora, tau moraš preživeti. Od rimskoga cezara do gladiatorov, bilau je tam vse. Človek ranč nej vedo, ka naj gleda.

Že vejn deset vöra je minaula, gda smo zbaugom dali Somboteli pa našim padašom, istino sprvoga smo samo steli. Kakkoli smo računali, eden smo menje bili, neak je falijo. Naš andovski poštaš se je zgübo, njega smo nej najšli. Nikak se je tazatepo pa je sam austo tam kak eden srmak, nej vedo nazaj do autobusa. Gda smo njega že tü na autobusi meli, te nam je Djauski Rudi ešče pet litrov vina goradau, pa te smo s tejn že tak pomalek ta bili do dauma.

Sombotelčani, drugo leto se vidimo v Andovcaj. Tau vam ne morem obečati, ka telko lidi baude, kak je zdaj pri vas bilau, dapa mi tü nika nauvoga vönajdemo za vas, tau gvüšno.

Karči Holec

... DO MADŽARSKE

Kruh bo gotovo dražji

Čeprav moka, mleta iz nove pšenice, še ni prišla v pekarno, se bo kruh gotovo podražil, kajti cena pšenice se je znatno dvignila. Za tonu pšenice je treba že zdaj odšteti 45 tisoč forintov, lani je bila cena med 25 in 30 tisoč forintov. Pogajanja o višini podražitve med kmetijsko zbornico, predstavniki mlinarjev, pekov in trgovci še potekajo. Mediji pišejo o 30-odstotni podražitvi kruha, kar se zdi kmetijski zbornici previsoko, pekarni, glede na podražitev moke, predlagajo od 18 do 20-odstotno podražitev, trgovci, predvsem multinacionalni nakupovalni centri, še manj.

Madžarska žrtev v Afganistanu

23. avgusta je madžarski vojaški kontingent, ki služi v deželi Baglan v Afganistanu, zgubil svojega vojaka, en vojak je bil težko, dva pa lažje ranjena. Vojaški konvoj je bil iz baze v Puli-Kumurju namenjen v kraj Mazar-i-Sarif, od koder bi 29 vojakov odletelo domov na Madžarsko. Za varnost konvoja je skrbelo 63 vojakov in 11 oklepnih vozil. Približno 20 km od baze je ob vozilih eksplozirala doma sestavljena bomba, takoj po eksploziji so talibani iz treh smeri napadli konvoj. V napadu je četrto vozilo dobilo zadetek v polno, v njem je potovala tudi vojakinja Judit Ábrahám Papp, ki je takoj umrla. Voznika oklepnika, ki je v komi, in dva lažje ranjena vojaka so odpeljali nazaj v bazo, kamor se je vrnil cel konvoj.

Umrla vojakinja je od leta 2002 služila v profesionalni vojski, sodelovala je tudi v mirovni misiji v Makedoniji in na Kosovem.

Umrla vojakinja je tretja madžarska žrtev v Afganistanu, lani sta umrla dva vojaka iz protiminske enote.

Romanje v Slovenijo

14. avgusta jutraj ob šestih smo se napotili na romarsko pot v Slovenijo. Romanje je organizirala Slovenska manjšinska sa-

Najprej nas je pot peljala v Otovce, kjer smo se malo ustavili v vinotoču Smodiš, kjer nas je čakala pogostitev. Potem smo pot

od vsega začetka romarska. Misijonska hiša je nastajala postopno od leta 1852 naprej. Lazaristi so s sredstvi denacionalizacije začeli

Skupna fotografija romarjev iz Števanovcev, Andovcev in Verice

Sveto mašo smo imeli v baziliki Petrovčce

Pri obhajilu

mouprava Števanovci. Romarji niso bili samo iz Števanovcev, temveč so se nam pridružili tudi iz Andovec in z Verice.

nadaljevali proti Celju. V Celju smo si ogledali romarsko cerkev sv. Jožefa z Misijonsko hišo. Cerkev je zaobljubna od leta 1861 in

z obnovo in leta 1998 ustanovili zavod Dom sv. Jožefa, ki je začel vračati hribu prvotnega duha, seveda na času primeren način s sodobnim duhovno prosvetnim centrom. Dom sv. Jožefa sedaj v skladu s karizmo lazaristov vrši svoje trojno poslanstvo: duhovno prosveto, orglarsko šolo in varstvo starejših. Z nastankom celjske škofije pa Dom v dobršni meri vrši tudi poslanstvo škofijskega pastoralnega centra.

V baziliki Petrovčce je župnik Ferenc Merkli, ki nas je pospremil na romanje, imel slovensko mašo, kajti romanje smo začeli organizirati še v tistem času, ko je še služboval v Porabju. V prelepi petrovški cerkvi smo kupili tudi majhne spominčke, sveče, rožne vence, razglednice. Po kosilu, ki nam je zelo teknilo, nas je čakala dolga pot na goro Oljko. Nekateri je bilo strah, ko nas je avtobus peljal na goro. Na gori Oljki smo molili litanije. Med potjo smo molili rožni venec in peli slovenske svete pesmi.

Rada bi se zahvalila župniku Ferencu Merklju za duhovno vodenje poti, Javnemu skladu za narodne in etnične manjšine na Madžarskem pa za finančno podporo.

Agica Holec
Predsednica

Pismo iz Sobote

Vnoči trbej spati!

Eden vcejlak normalen den je vküper napravljeni iz dneva pa nauči. Pa je že od inda svejta tak gé, ka je den za delati, nauč pa je gé za spati. Depa nika je več nej tak, kak je inda bilau. Nikak je več nej tak, kak je inda svejta bilau. Na, moram prajti, ka je pri meni več nej tak, kak je bilau lejta pa lejta pa stau pa stau lejt nazaj.

Nauč je gratala moj den! Ja, najbolje za istino! Vnoči, gda bi mogo spati, ge ne spim pa li ne spim. Zavolo dosta vsega ne spim. Najbole naprej valaun je slüžba gé. Inda svejta si šou v slüžbo, si jo zgotauvo pa odišo domau. Po tejm si do drugoga dneva od slüžbe sploj nej nika brodo. Gnesden je vcejlak ovak. Neje zavole tisti osem, deset pa dvanajset vör dela v slüžbi. Nej, sploj nej!

»Takši žmetni časi so nad nas prišli, ka mujs moramo vse več pa vse bole dosta delati. Če trbej, doma tö!« mi je tumačo moj najbolje prejdjen šef pa mi v roke tisko nekšne papejre, ka je trbej vred vzeti. Je trbej doma vred vzeti.

Pa je tau nej bilau kakši deset papejrov. Nej! Cejle pake nekšni dokumentov, nekšni planov mi je na roke gor sklau. Do avtona sam je neso, kak bi pune roke nakalani drv nut k peči neso.

»Ka de zranja gotovo!« mi je eške zapovedo.

Gda sam na drugi den v slüžbo prišo, sam tak vövido, kak bi me cejlo nauč čaralice naganjale. Pa zatoga volo, ka sam se tak dobro vöpokazo, sam znauva domau delo daubo. Nin za pet dni sam tau velko delo zgotauvo. Kak sam pa po tej peti nočaj vögledo, si vsikši leko samo brodi. Tau je nej mogauče napisati. Prišla je dugo čakana sobota. Sam s seuv sam se zgučo, ka v soboto ta do paudneva nédem vö iz posteale. Depa vraga! Trbelo je iti v bauto, trbelo je gračenek moje tašče Regine, trno čedne ženske, vred gemati, trbelo je, trbelo je pa je li samo nika trbelo. Na, pa je dun prišo večer. Prišo je tisti večer, po sterom pride nauč, na drugi den pa nedela. Trno rano sam se v postelo spakejro. Sneni sam biu kak medved v zimi. Že sam skur zaspo, že je k meni priletejla moja čerka pa z njau žena. Velka panika je gratala. Nin je nej bilau čerkine mačke. Biu je djok pa bilau je vsefele. Že za eno minuto smo vsi s posvejtami v rokaj lejtal kauli rama pa djali:

»Mujc, mujc, mujc!«

Nin do paunouči smo go iskali. Pa bi ga eške tadale iskali, če bi nej mačka poglednola vö na dveri pa prajla:

»Mjau?!« kak bi nam prajla, vej pa ge sam nut gé, ka me pa zavzlete kauli rama.

Po tejm sam več nej sneni biu. Vcejlak sam se zbüdo. Nika, gled do sam televizijo, vej dun nazaj sneni gratam, sam si brodo. Pa je rejsan tak bilau. Nin za eno vöro so mi oči trno žmetne gratale. Pomalek sam se vlejko k posteli. Že sam se skur doj lego. Ja, skur sam se doj lego, depa dun sam se nej.

»Nika mujs moram s teuv gučati!« se je doj s stub zdejrata moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Tak nagnauk sam se prebüdo, kak bi me elektrika strausila. Vejte, ka je škela? Škela je vedeti, če mo jo zranja k meši pelo. Njau pa njeno najbaukšo padaškinjo Rozino, trno maudro žensko. Bole sam njoj gučo, ka mo njive pelo, bole mi je tumačila, zakoj mujs mora k meši titi. Tau mi je tumačila skur tak dugo, ka je sausedov kokaut že skur spejvati začno. Ja, nauč je odišla k vragi!

Si broдите, ka sam po obedi spau? Nej, ka je nekšna žlata k nam prišla. Ka pa vnoči? Tö nej! Takša grmlanca je bila na nébi, ka sam cejlo nauč miriu moje postrašene domanje, najbolje pa mojo taščo Regino, trno čedno žensko. Na, dun je nauvi den prišo pa nauva nauč tö. Pa sam nej spau. Pismo za Porabje sam piso. Že sunce gor de, ge pa mo pomalek šou v slüžbo.

Miki

PESJI ŽITEK PISA ALBERTA

Albert je pes. Pes z repom, ka nigdar ne enja majütati es pa ta. Albert je pes, ka na sebi dosta farb nosi. Albert je pes, ka laja. Albert je pes, ka grzé samo gda gej. Albert je pes, ka bi ga vsikši človek škeu za svojga meti.

MOBITEL

Vsikša stvar se gnauk svejta narodi. Ovak ranč ne more biti. Ka živé, se mora naroditi. Kak Pavlov dejdek, kak njegva mama, kak njegvi ata, kak Albert pa Pavel ranč tak. Pa je na toum svejti takša šega, ka se tistomi dnevi pravi rojstni den. Tistomi dnevi, gda se človek ali kakša stvar narodi. Kak povedano, Pavel tō rojstni den ma. Pa kak je šega, za té den vej kakši dar dobiti. Za slejden svoj rojstni den si je želo, ka mobitel dobi. Trno, trno, trno, si ga je želo. Tak si ga je želo, ka ga je daubo tō. Od dejdeka ga je daubo. Od dejdeka, ka se na té nouve mašine sploy nika na razmej.

Nej baja, če se dejdek ne razmej! Pavel je tak brž vpamet vzeu, kak trbej z njim delati. Zatoga volo tō, ka je leko kak najprva pauzvo svojo libleno Mišo.

»Te pa ti želejm dosta zdravdja, veseldja pa... pa... trno dosta li-bez-ni!« njemi je želejla Miša.

»Najbole si želejm tisto slejdnje, moja Miša!« se je Pavli v kolenaj naprajla mejkoča. »Kak pa kaj Alina?«

Kak je Albert vpamet vzeu ménje svoje lübe pa drage küsice Aline, je brž začno kouli Pavla lejlati.

»Alina je vrejdi. Samo tau go mant-ra, ka je že eden cejli den Alberta nej vidla pa nej čüla,«

je prajla Miša.

»Vej je pa zdaj tau nikšen problem več nej,« je veselo pravo Pavel pa zapovedo Alberti, naj začne lajati nut v mobitel.

Albert ga je z dobre vole poslušo pa baugo tō. Brž je začno lajati nut v mobitel. Srečen pa veseli je lajo, samo aj ga Alina čüje. Alina ga je eške kak dobro čüla. Miša njoj je dala svoj mobitel na vüje. Najprva je una poslušala Alberta, kak njoj laja pun lübezni do nje. Po tejm pa je Albert poslušo, kak una njemi laja od njene lübezni do njega. Na, za njima sta se zgučavala eške Miša pa Pavel. Tak je Pavlov mobitel emo svoj krst. Pa po tom krsti je tisti den zbrečo eške sedemkrat. Pa sta se nej pogučavala samo Pavel pa Miša. Nejsta se pogučavala samo Pavel pa Miša, vsigdar sta se kcuj glasila eške Albert pa Alina.

»Leko prideta! Mama je odišla z daumi,« je na drugi den pozvala Miša.

Eške prva je Pavel doj zakačno mobitel, že je Albert leto. Že je biu pri Alini. Pavel je prišo dosta časa za njim. Pa je biu znauva lejpi den. Vsigdar je tak bilau. Vsigdar je tak bilau, gda je Miša pozvala, ka je mama več nej doma. Pavel je emo mobitel že skur dva kedna. Albert je kuman čako, naj Miša pozove, ka leko prideta. Na, mobitel se je dun začno glasiti. Pavel je eške sploy nej začno gučati v

njega, že je Albert leto ta doj k svojoj Alini. Depa nej je Miša zvala. Dejdek je pauzvo Pavla s svojo-ga staroga indašnjoga telefona, ka ma za njega trno žmane klobasi. Pogledno je kauli sebe, depa Alberta več nej bilau. Ja, že je biu tam pri Alini, pa je velka baja gratala. Od Miše gizdava mama je na dvauri bila. Pa je brž Alberta vpamet vzela. Pa se je koriti začnola z njim. Njemi je prajla, ka takši pretepeni pes nika nede kauli njene lejpe pa čedne Aline ojdo. Pa bi se eške tadale korila, če bi nej kcuj k njej staučila Miša.

»Mama, tau je gé moj pa od Aline dober, najboukši pajdaš. Ne smejš se tak koriti z njim. Un je dober pa čeden pes. Pa pogledni, kak nemilo gleda,« je mami pripovedjala Miša.

Mama pa kak mama! Nej si je dela valati pa Albert je mogo rep med noge potegnoti pa je pun žalosti domau odišo. Pavla pa je nej doma bilau. Pri dejdeki si je rezo rejsan trno žmane domanje klobasi. Če bi nej eden dober falat prineso Alberti, bi vejn od velke žalosti na nikoj prišo. Depa eške je nej cejloga falata pojo, se je mobitel zglaso. Bila je Miša. Albert je več nej naprej leto. Lepou sta šla, na ednom kraji Pavel, na drugom pa un. Pa so znauva meli lejpi den.

Miki Roš

V Andovci se obnavla Porabska domačija

1. septembra se začne obnova Porabske domačije v Andovci. Ešče prvin kak bi vcujstanili zidarge, se je stara zidina mogla razmetati. Tau delo je Porabsko kulturno in turistično društvo nase vzelo. Tau je nej bilau málo dela, zato ka cejlo strejo pa stene je trbelo razmetati. Cigle pa lejs, ka je ešče za nüc, smo na edno mesto vküspakivali, zato ka s tauga se ešče kakoli drugo leko zozida. Malo nas je bolelo srce, zato ka tistoga reda, gda smo Mali Triglav postavili, smo sploy dosta delali, ka aj škeden, klejt pa štala za nüc bau-dejo, kama naše goste leko dolaposadimo, ali obed njim leko sküjamo. Tau cejlo zidino je našo društvo s svojimi rokami obnovilo, zdaj pa ranč tak s svojimi rokami porušilo. Pa itak smo veselo delali, zato ka drugo leto tašoga reda že

edno nauvo, lejpo zidino mo meli, gde mo meli doste baukše pogoje kak zdaj. Nauva zidina de se zidala iz pejnez, stere je Razvojna agencija Slovenska krajina dobila na Interreg

projekti Slovenija-Madžarska 2007-2013. Projekt Saused k sausedi vodi Andreja Kovač.

K. Holec
predsednik društva

Ne pozabite pogledniti!

Vpogled - magazin Porabja

Bepillantó -

A Rába-vidék magazinja

Na ogled je vsakši torek ob

18.30 vöri na Gotthárd TV

Ponovitvi: ob petkaj ob 20. vöri,

ob nedelaj v 13.30 vöri

